

مقایسهٔ پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

Comparing aggression between team athletes (contact, non contact) and non athletes

S. Soheyli poor, M.A.

سعید سهیلی پور *

M. Khabiri, Ph.D.

دکتر محمد خبیری **

Gh. Babaei Zarch, M.A.

قاسم بابایی زارچ ***

M. Sheikh, Ph.D.

دکتر محمود شیخ **

چکیده

پرخاشگری از جمله مسائل عمده و با اهمیتی است که در بسیاری از جوامع امروزی، بخصوص در بین جوامع جوان زمینه ساز مشکلات زیادی است، که باعث شده محققین همواره درصدد یافتن راه‌حل‌هایی جهت رفع این معضل فردی و اجتماعی باشند. یکی از این راه‌حل‌های عمده و بحث‌انگیز پرداختن به ورزش و فعالیت‌های ورزشی در جهت تعدیل پرخاشگری است. لذا هدف از پژوهش حاضر مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران رشته‌های ورزشی گروهی برخوردی، گروهی غیر برخوردی و غیر ورزشکاران است. روش پژوهش

*. کارشناس ارشد روان‌شناسی ورزشی دانشگاه تهران

** دانشیار دانشگاه تهران

*** دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی ورزشی دانشگاه اصفهان

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

حاضر توصیفی و از نوع علی-مقایسه‌ای است و برای انجام آن از بین پسران ورزشکار و غیر ورزشکار شهر یزد ۱۲۰ نفر به عنوان آزمودنی به صورت تصادفی انتخاب شدند. در این تحقیق از پرسشنامه‌های دموگرافیک و پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و همچنین از آزمون‌های آمار استنباطی نظیر آزمون نیکویی برازش (k-s) و آزمون آنوای یکطرفه استفاده شد. نتایج نشان داد که غیر ورزشکاران به طور معناداری از ورزشکاران رشته‌های ورزشی گروهی (برخوردی و غیر برخوردی) پرخاشگرترند و همچنین تفاوت معناداری در پرخاشگری بین ورزشکاران رشته‌های ورزشی گروهی برخوردی و غیر برخوردی وجود ندارد.

واژه-کلیدها: پرخاشگری، ورزشکار، غیر ورزشکار

Abstract

Aggression is among the most significant issues in many societies today, specifically in younger generation, leading to numerous problems. This inspires researchers to look for ways to solve this individual and social problem. One of these well-known ways to reduce aggression is exercise and sports. As a result, the aim of the present study is to compare the aggression among athletes of various disciplines including collision groups, non-collision groups and non-athletes.

The design of the study is descriptive and of scientific-comparative kind. 120 people were selected randomly from the male athletes and non-athletes in Yazd.

The demographic-aggressive questionnaire of Bass and Perry (1992) was employed for the purpose of this study. For data analysis, descriptive statistics and inferential tests of goodness of fit (k-s) and one-way ANOVA were used. The results showed that non-athletes were significantly more aggressive compared to group sport athletes (collision and non-collision). The results further showed that there is no significant difference in terms of aggression between athletes of the collision group sports and those of non-collision group sports.

Key words: Aggression, athletes, non-athletes, sport

Contact information: babaei551@alumni.ut.ac.ir

مقدمه

امروزه خشونت و پرخاشگری به عنوان یک معضل بزرگ جهانی در نظر گرفته شده و آثار مخرب روانی و جسمانی آن در سطوح فردی و اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به اینکه ریشه بسیاری از جرایم، نابسامانی‌ها، انحرافات و حتی جنگ‌ها را باید در پرخاشگری و خشونت جست‌وجو کرد، متخصصان بر ضرورت مطالعه علمی پرخاشگری و خشونت به منظور شناسایی عوامل ایجادکننده و برانگیزاننده آن و همچنین ارائه راهکارهای پیشگیرانه تأکید کرده‌اند (ابوالمعالی و موسی‌زاده، ۱۳۹۰). روانشناسان معتقدند اختلال پرخاشگری ریشه بسیاری از مشکلات روانی و رفتاری نوجوانان و جوانان می‌باشد، این رفتارها در صورت بروز می‌توانند سبب مشکلات بین فردی، جرم، بزه و تجاوز به حقوق دیگران شده و در صورت درون‌ریزی به ایجاد انواع مشکلات جسمی و روانی منجر شوند و می‌توانند با اختلالاتی نظیر شخصیت ضداجتماعی همراه باشند (طلایی و حسین‌پور، ۱۳۹۱).

در حقیقت پرخاشگری شکلی از رفتار هدایت شده است که با هدف آسیب یا صدمه‌زدن به موجود زنده دیگری انجام می‌شود (بارن^۱ و ریچاردسون^۲، ۱۹۹۴). ورزش نیز به مجموعه فعالیت‌های منظم و حساب شده جسمانی اطلاق می‌شود که دارای قوانین و مقررات معین و مشخص، سازمان‌یافته و تشکیلاتی می‌باشد که در آن مهارت‌های حرکتی و توانایی‌های جسمانی آشکار می‌شود (اشمیت^۳ و ریسبرگ^۴، ۲۰۰۸). ورزش‌های برخوردی آن‌دسته از ورزش‌های انفرادی و گروهی هستند که درگیری و برخوردهای تن‌به‌تن فیزیکی در آنها انکارناپذیر است و جزئی از این ورزش‌ها به حساب می‌آید و ورزش‌های غیر برخوردی آن‌دسته از ورزش‌های انفرادی و گروهی‌اند که درگیری و برخوردهای تن‌به‌تن فیزیکی در آنها جایی ندارد و به‌طور معمول تماس فیزیکی بازیکنان در این ورزش‌ها خطا به حساب می‌آید (راسل^۵، ۲۰۰۸).

نظریات مربوط به پرخاشگری را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد: ۱. نظریه غریزه که توسط فروید ارائه شد و پرخاشگری را به‌عنوان یک غریزه بیان می‌کند و آن را امری اجتناب‌ناپذیر می‌داند. ۲. نظریه یادگیری اجتماعی که توسط بندورا مطرح شد و پرخاشگری را مانند تمام رفتارهای انسانی قابل آموزش و یادگیری می‌داند. در واقع او با غریزی بودن پرخاشگری

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

مخالف است و آن را رفتاری آموختنی می‌داند (جارویس^۶، ۲۰۰۹).

با توجه به شیوع معضل پرخاشگری و پیشروی آن در بین جوامع امروزی و به‌خصوص در بین جوامع جوان در چند دهه اخیر، تحقیقات و تلاش‌های محققین نیز پیرامون این موضوع و در جهت پیدا کردن راه‌حل‌های جامعه‌پسند و مناسب برای تعدیل این معضل بزرگ اجتماعی افزایش یافته است. فعالیت منظم جسمانی یکی از راهکارهای مورد بحث دنیای امروزی برای تعدیل خصوصیات جسمانی و روانی افراد است. ورزش کردن باعث تخلیه هیجانات و نشاط و شادابی خاص می‌شود که می‌تواند عاملی در جهت کاهش اختلالات رفتاری از جمله پرخاشگری واقع شود (سادولسکی^۷ و راجکین^۸، ۲۰۰۴). بحث دیگری که پیرامون ورزش و پرخاشگری مطرح است آنست که آیا نوع رشته‌های ورزشی که افراد به آن می‌پردازند در کاهش یا افزایش میزان پرخاشگری تأثیرگذار است یا خیر، یعنی آیا در میزان پرخاشگری افرادی که به ورزش‌های برخوردی می‌پردازند یا افرادی که به ورزش‌های غیر برخوردی می‌پردازند تفاوتی وجود دارد یا خیر؟

پاتریک^۹ (۲۰۰۲)، در تحقیقی با عنوان "خودگزارشی پرخاشگری خصمانه بین ورزشکاران رشته‌های ورزشی برخوردی، غیر برخوردی و غیر ورزشکاران" به این نتیجه دست یافت که بین گروه ورزشکاران رشته‌های ورزشی برخوردی، غیر برخوردی و غیر ورزشکاران در میزان پرخاشگری تفاوت معناداری وجود ندارد (لمیکس^{۱۰} و مک‌کلوی^{۱۱} و استات^{۱۲}، ۲۰۰۲). همچنین در مطالعه‌ای با عنوان "خشم و پرخاشگری در بین ورزشکاران رشته‌های برخوردی و غیر برخوردی" که به مقایسه میزان پرخاشگری ورزشکاران رشته‌های برخوردی (فوتبال، بسکتبال، تکواندو، کاراته) و رشته‌های غیر برخوردی (والیبال، شنا، وزنه‌برداری، ژیمناستیک) پرداخته بود این نتیجه حاصل شد که ورزشکاران رشته‌های برخوردی از رشته‌های غیر برخوردی پرخاشگرترند (بشارت و غیابی، ۲۰۱۲). در پژوهشی دیگر با عنوان "ویژگی‌های روانشناختی فوتبالیست‌های نخبه" که به مقایسه ویژگی‌های روانشناختی فوتبالیست‌های نخبه در برابر غیر ورزشکاران پرداخته است، بیان می‌شود که بین میزان پرخاشگری بین ورزشکاران و غیر ورزشکاران تفاوت معناداری وجود ندارد (موریس^{۱۳}، ۲۰۰۰). همچنین در پژوهشی دیگر که توسط محققین برزیلی، با عنوان "مقایسه ویژگی‌های شخصیتی بین ورزشکاران برزیلی

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

سطوح بالا با غیر ورزشکاران" انجام شد نشان داده شد: ورزشکاران در رشته‌های تیمی (والیبال، بسکتبال) نسبت به رشته‌های انفرادی (جودو، شنا) به میزان کمتری از خود رفتارهای پرخاشگرانه بروز می‌دهند و همچنین در کل ورزشکاران چه تیمی و چه انفرادی از غیر ورزشکاران پرخاشگرترند (فیلهو^{۱۴} و ریبرو^{۱۵} و گارسیا^{۱۶}، ۲۰۰۵). رحیمی‌زاده و همکاران در مطالعه خود با عنوان "بررسی اختلاف در پرخاشگری بین دانش‌آموزان پسر و دختر ورزشکار و غیر ورزشکار" بر روی زنان و مردان ورزشکار و غیر ورزشکار نشان داد افراد ورزشکار از افراد غیر ورزشکار از پرخاشگری کمتری برخوردارند ولی تفاوتی بین زنان و مردان دیده نشد. همچنین بیشترین میزان پرخاشگری به مردان غیر ورزشکار و کمترین میزان آن به زنان ورزشکار تعلق داشت (رحیمی‌زاده و عرب‌نرمی و میزانی و شهبازی، ۲۰۱۱).

تحقیق حاضر در نظر دارد تا به بررسی و مقایسه پرخاشگری در بین پسران ۱۵ تا ۱۸ سال ورزشکار رشته‌های ورزشی گروهی برخوردی و گروهی غیر برخوردی و غیر ورزشکاران بپردازد و با مقایسه میزان پرخاشگری در بین این گروه‌ها به این سؤال پاسخ دهد که آیا شرکت در ورزش یا به طور خاص تر شرکت در رشته‌های ورزشی مختلف می‌تواند نقش مؤثری را در کاهش میزان پرخاشگری افراد ایجاد کند یا خیر؟

روش

روش پژوهش، جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع علی-مقایسه‌ای می‌باشد و جامعه آماری آن را دانش‌آموزان پسر ۱۵ تا ۱۸ سال ورزشکار و غیرورزشکار شهر یزد تشکیل می‌داد که جامعه ورزشکاران، سابقه حداقل دو سال را در انجام فعالیت در رشته‌های ورزشی مورد نظر دارا بودند و از بین باشگاه‌های شهر یزد به طور تصادفی انتخاب شدند. و جامعه غیر ورزشکار نیز از بین دانش‌آموزان دبیرستانی چند مدرسه در شهر یزد بطور تصادفی انتخاب شدند. تعداد و حجم نمونه در این مطالعه بر اساس مطالعات پیشین تعیین شد (مسعودنیا، ۱۳۸۶، بشارت و غیابی، ۲۰۱۲، لمیکس و مک کلوی، ۲۰۰۲، بوستانی و بوستانی و جوانمردی و تابش، ۲۰۱۲). از بین جامعه آماری تعداد ۴۰ نفر ورزشکار از بین ورزشکاران

مقایسهٔ پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

رشته‌های ورزشی گروهی برخوردی (هندبال و فوتبال) و ۴۰ ورزشکار از بین رشته‌های ورزشی گروهی غیر برخوردی (والیبال و سبک تاکرا) و ۴۰ نفر نیز از بین غیرورزشکاران انتخاب شدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسشنامه دموگرافیک و پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) استفاده شد. پرسشنامه دموگرافیک شامل اطلاعات شخصی و ورزشی آزمودنی‌ها (سن، رشته ورزشی، سابقه ورزشی) بود، و پرسشنامه پرخاشگری باس و پری شامل ۴ خرده‌مقیاس (خشم، خصومت، پرخاشگری کلامی و پرخاشگری فیزیکی) و ۲۹ سؤال بود. در این پرسشنامه، گزینه‌ها به شیوه‌ای تنظیم شده‌اند که جایگاه فرد را در هر پرسش، روی یک مقیاس پنج نقطه‌ای، از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم)، مشخص می‌کند و روایی و پایایی این پرسشنامه در مطالعات مختلف مورد آزمایش و تأیید قرار گرفته است (بکر^{۱۷}، ۲۰۰۷. برنشتاین^{۱۸} و جسن^{۱۹}، ۱۹۹۷. یوکاوا^{۲۰}، ۲۰۰۲). به منظور جمع‌آوری داده‌ها محقق با حضور در مکان‌های مورد نظر (باشگاه‌های ورزشی و مدارس) پرسشنامه را بین آزمودنی‌ها توزیع کرد و با ارائه راهنمایی‌های لازم و ارائه توضیحاتی برای آزمودنی‌ها، پس از پرکردن پرسشنامه‌ها توسط آزمودنی‌ها ظرف چند دقیقه، آنها را جمع‌آوری نمود. پس از جمع‌آوری اطلاعات و تنظیم داده‌های خام، کارهای آماری در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی آماده ارائه شدند به گونه‌ای که از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، ماکسیمم، مینیمم) برای توصیف گروه‌ها و از آمار استنباطی (آزمون آنوا) جهت مقایسهٔ میانگین گروه‌ها و آزمون فرضیه‌های تحقیق استفاده گردید. لازم به ذکر است که نرمال بودن داده توسط آزمون نیکویی برازش (کلموگروف اسمیرنوف) تأیید شد و همچنین آزمون لوین در جهت بررسی برابری واریانس گروه‌ها نیز مورد استفاده قرار گرفت تا پیش‌شرط‌های لازم جهت استفاده از آزمون‌های پارامتریک برقرار باشد.

داده‌ها و یافته‌ها

همانطور که قبلاً اشاره شد جامعه آماری پژوهش حاضر از بین پسران ۱۵ تا ۱۸ ساله شهر یزد در ورزشهای گروهی برخوردی و غیر برخوردی بودند که از بین آنها ۴۰ نفر از بین ورزش‌های گروهی برخوردی، ۴۰ نفر از بین ورزش‌های گروهی غیربرخوردی و ۴۰ نفر از

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

غیرورزشکاران انتخاب شدند و در آزمون شرکت کردند.

جدول ۱: شاخص‌های آمار توصیفی پرخاشگری گروه‌های شرکت کننده در آزمون

گروه‌ها	تعداد	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
گروهی برخوردی	۴۰	۹۷	۶۱	۷۶/۷۲	۱۰/۵۲
گروهی غیر برخوردی	۴۰	۱۰۷	۵۳	۷۵/۷۵	۱۳/۵۹
غیر ورزشکار	۴۰	۱۱۶	۶۸	۸۵/۹۹	۱۲/۹۱

همچنین جدول شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به پرخاشگری برای تمام رشته‌ها در جدول شماره (۲) آورده شده است و در بین رشته‌های ورزشی، بیشترین میانگین پرخاشگری مربوط به ورزشکاران رشته ورزشی فوتبال و کمترین میانگین مربوط به ورزشکاران والیبال می‌باشد.

جدول ۲: شاخص‌های آمار توصیفی پرخاشگری رشته‌های مختلف ورزشی

گروه‌ها	تعداد	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
هندبال	۲۰	۹۵	۶۱	۷۵/۴۰	۱۱/۶۱
فوتبال	۲۰	۹۷	۶۶	۷۸/۰۵	۹/۴۲
والیبال	۲۰	۹۱	۶۰	۷۳/۶۵	۹/۷۸
سبک تاقرا	۲۰	۱۰۷	۵۳	۷۷/۸۵	۱۶/۵۶

بعد از بررسی ویژگی‌های آمار توصیفی داده‌ها و مشخص شدن میانگین و دیگر ویژگی‌های گروه‌ها، جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون k-S (کلموگروف اسمیرنوف) یا همان آزمون نیکویی برازش استفاده شد و با توجه به اینکه مقدار Z در این آزمون بین ۱/۹۶- تا ۱/۹۶+ قرار دارد، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که توزیع داده‌ها نرمال است و از آزمون‌های پارامتریک جهت تحلیل داده‌ها استفاده نمود (جدول شماره ۳).

جدول ۳: نتایج حاصل از آزمون k-s

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	نمره z آزمون k.s
۱۲۰	۷۹/۰۶	۱۳/۱۹۳	۱/۲۱۵

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

جدول آمار توصیفی مربوط به سه گروه بدین صورت نمایش داده شده است (جدول شماره ۴)

جدول ۴: شاخص های آمار توصیفی پرخاشگری سه گروه

گروه ها	تعداد	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
گروهی برخوردی	۴۰	۹۷	۵۳	۷۴/۰۸	۱۱/۷۵۳
گروهی غیر برخوردی	۴۰	۱۰۷	۵۳	۷۵/۷۵	۱۳/۵۹۶
غیر ورزشکاران	۴۰	۱۱۶	۵۸	۸۵/۹۹	۱۲/۹۱۷

با توجه به نتیجه آزمون لوین و معنادار نبودن این آزمون با اطمینان ۹۵ درصد، پیش شرط آنوا برقرار است (واریانس های سه گروه برابرند) و می توان از آنوا جهت مقایسه میانگین سه گروه استفاده نمود (جدول شماره ۵).

جدول ۵: نتایج تحلیل واریانس برای مقایسه میانگین پرخاشگری در سه گروه

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	df	مجذور میانگین ها	F	sig
بین گروهی	۴۹۶۲/۳۳۷	۲	۲۴۸۱/۱۶۹	۱۵/۱۱۲	۰/۰۰۰
درون گروهی	۲۵۷۷۷/۲۶۲	۱۵۷	۱۶۴/۱۸۶		
کل	۳۰۷۳۹/۶۰۰	۱۵۹			

با توجه به نتایج جدول شماره (۵) که از آزمون آنوا به دست آمده است می توان بیان نمود تفاوت بین میانگین های سه گروه معنادار است و فرض صفر رد می شود و بدین معنی است که تفاوت معناداری بین پرخاشگری ورزشکاران رشته های ورزشی گروهی برخوردی، گروهی غیر برخوردی و غیر ورزشکاران وجود دارد. در جهت مقایسه زوجی گروه ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۶ نشان داده شده است (جدول شماره ۶).

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

جدول ۶: نتایج حاصل از مقایسه‌های زوجی میانگین پرخاشگری در سه گروه

معناداری	خطای استاندارد	اختلاف میانگین‌ها	گروه‌ها	
۰/۸۲۹	۲/۸۶۵	-۱/۶۷۵	گروهی غیر برخوردی	گروهی برخوردی
۰/۰۰۰	۲/۴۸۱	-۱۱/۹۱۲	غیر ورزشکاران	
۰/۸۲۹	۲/۸۶۵	۱/۶۷۵	گروهی برخوردی	گروهی غیر برخوردی
۰/۰۰۰	۲/۴۸۱	-۱۰/۲۳۷	غیر ورزشکاران	
۰/۰۰۰	۲/۴۸۱	۱۱/۹۱۲	گروهی برخوردی	غیر ورزشکاران
۰/۰۰۰	۲/۴۸۱	۱۰/۲۳۷	گروهی غیر برخوردی	

همان‌طور که از نتایج جدول شماره (۶) گویاست، تفاوت پرخاشگری بین گروه غیر ورزشکاران با دو گروه دیگر معنادار است ولی تفاوت دو گروه ورزشکاران رشته‌های ورزشی گروهی برخوردی و گروهی غیر برخوردی معنادار نمی‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داد که غیر ورزشکاران بطور معناداری از ورزشکاران رشته‌های ورزشی برخوردی و غیر برخوردی پرخاشگرترند و همچنین تفاوت معناداری در پرخاشگری بین ورزشکاران رشته‌های ورزشی گروهی برخوردی و غیر برخوردی وجود ندارد.

به‌طور کلی می‌توان گفت، این تحقیق حاکی از آن است که شرکت در ورزش و فعالیت‌های ورزشی، می‌تواند به‌عنوان راه‌حلی مناسب در جهت تعدیل و کاهش میزان پرخاشگری در سطح جوامع باشد، ولی در اینکه ورزشکاران کدام گروه از رشته‌های ورزشی پرخاشگری کمتری دارند تفاوتی دیده نشد.

در بررسی دلیل اینکه چرا ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران کمتر پرخاشگرند، چندین دلیل عمده و مهم مانند بالا بودن سطح مهارت‌های ارتباطی ورزشکاران، عملکرد بهتر شناختی

مقایسهٔ پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

و اجرایی، تأثیر هورمون‌های ترشح شده در اثر ورزش و پالایش هیجانی و مباحثی دیگر مطرح شده است. در اینجا به بحث در مورد چندین دلیل عمده و مهم که در توجیه اینکه چرا ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران پرخاشگری کمتری دارند می‌پردازیم.

مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های موقعیت ویژه اکتسابی هستند که به افراد کمک می‌کنند تا بازده‌های مطلوب در ارتباط‌های بین فردی را به حداکثر رسانده و بازده‌های نامطلوب را کاهش دهند و به اهداف خود برسند (ابوالمعالی و موسی‌زاده، ۱۳۹۰).

در واقع یکی از دلایل عمده اقدام افراد به رفتارهای پرخاشگرانه، فقدان مهارت‌های ارتباطی اساسی در آن‌هاست. افراد پرخاشگر اغلب راه مکالمه و ارتباط کلامی مؤثر را نمی‌دانند و از روش‌های مناسبی برای ابراز وجود استفاده نمی‌کنند. ناتوانی آن‌ها در انجام کارهای ساده‌ای مثل درخواست، مذاکره و شکوه و شکایت اغلب موجب ناراحتی دوستان، آشنایان و دیگر افراد می‌شود. این نقص‌های اجتماعی شدید موجب می‌گردد که فرد به طور مکرر احساس ناکامی کند و نسبت به کسانی که با آنها رابطه مستقیم دارد خشمگین و پرخاشگر گردد (ابوالمعالی و موسی‌زاده، ۱۳۹۰).

شرکت در ورزش و فعالیت‌های ورزشی، فرصتی است برای آشنا شدن، سازگاری و برقراری ارتباط با افراد مختلف که این افراد می‌توانند به عنوان هم‌تیمی، مربی، هوادار، داور، رقیب و یا دیگر افراد مرتبط با حیطه و محیط ورزش فرد باشند. همینکه فرد وارد یک رشته ورزشی و یک تیم ورزشی می‌شود علاوه بر اینکه با افراد و روحیات مختلف برخورد دارد و آشنا می‌شود و با آنها ارتباط برقرار می‌کند، باید یکسری از قوانین و هنجارهای آن رشته ورزشی یا گروه ورزشی که بدان پیوسته است را نیز رعایت کند. همین ویژگی‌های ورزش باعث می‌شود یک فرد ورزشکار در مقایسه با یک فرد غیر ورزشکار در مواجهه با مسائلی یکسان کمتر از خود رفتارهای پرخاشگرانه بروز دهد.

همچنین شرکت در ورزش موجب می‌شود تا ورزشکار با شرایط مختلف در تمرین و مسابقه روبه‌رو شود و در اثر تجربه‌ی موقعیت‌های شکست و پیروزی یا ناکامی و موفقیت،

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

تجارب باارزشی به دست آورد و در مقایسه با غیر ورزشکاران رفتارهای پرخاشگرانه کمتری از خود بروز می دهند. از نگاهی دیگر فرد با حضور در ورزش و فعالیت های ورزشی می تواند خود را تخلیه (پالایش) هیجانی نماید و به نظر فروید و لورنس رفتارهای پرخاشگرانه خود را در قالبی قانونمند و قابل قبول بروز دهد و همین باعث می گردد تا در سطح جامعه و خارج از فضای ورزشی نسبت به غیر ورزشکاران رفتارهای پرخاشگرانه کمتری از خود بروز دهند (واعظ موسوی و مسیبی، ۱۳۹۰). بر طبق نظریه کارکرد شناختی - اجرایی، پرخاشگری می تواند بر اثر کارکرد ضعیف شناختی و پردازش اطلاعات ضعیف در سطوح ناحیه کر تکس پیش پیشانی و یا دیگر نواحی مغزی رخ دهد (ابوالمعالی و موسی زاده، ۱۳۹۰). تحقیقات مختلف حاکی از بهبود عملکرد شناختی و پردازش اطلاعات بهتر در اثر پرداختن به ورزش و فعالیت های ورزشی هستند، این مطالعات نشان داده اند که پرداختن به ورزش موجب بهبود حافظه، عملکرد ذهنی و شناختی و همچنین بهبود توجه می شود (شایان، ۱۳۹۱). بدین ترتیب شاید بتوان عنوان نمود که یکی از دلایل کمتر بودن پرخاشگری ورزشکاران در برابر غیر ورزشکاران، عملکرد بهتر سیستم شناختی و ذهنی است که موجب می شود آن ها در برخورد با رویدادها، موقعیت ها و افراد مختلف عملکرد شناختی و ذهنی بهتری داشته باشند و به رفتارهای ناهنجار کمتری رو آورند.

از عوامل مهمی که در بروز پرخاشگری به خصوص در دوران نوجوانی و جوانی تأثیر گذار هستند، مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر است، تحقیقات مختلف حاکی از این موضوع می باشد که ورزشکاران به خصوص در زمانی که به طور مرتب به تمرینات ورزشی می پردازند و درگیر فعالیت های ورزشی هستند به میزان کمتری نسبت به غیر ورزشکاران به مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر رو می آورند و همین تمایل کمتر به مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر می تواند عاملی باشد در جهت پشتیبانی از این موضوع که ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران به میزان کمتری دست به رفتارهای خشونت آمیز دست می زنند.

شرکت در فعالیت های اجتماعی به اجتماعی شدن و کسب مهارت و همچنین دوست یابی

مقایسهٔ پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

و ارتباط سالم کمک می کند. ترشح مواد شیمیایی در بدن پس از انجام ورزش تأییدکننده تأثیرات مثبت ورزش و فعالیت های ورزشی بر سلامت جسمانی و روانی و اثر پیشگیری کنندگی و همچنین درمانی ورزش بر ناهنجاری های جسمانی و روانی است (لیت^{۲۱}، ۲۰۱۰).

در مطالعه ای دیگر در رابطه با تأثیر ورزش بر کاهش پرخاشگری بیان شده است که، در اثر ورزش هورمون هایی (سروتونین، نوراپی نفرین) در بدن ترشح می شوند که در اثر آنها به فرد آرامش دست می دهد و او را از بروز رفتارهای پرخاشگرانه بد دور می کنند، ورزش از طریق ایجاد تغییرات فیزیولوژیک از قبیل تنظیم جریان خون و تنظیم دستگاه قلبی - عروقی به آرامش اعصاب کمک می کند و باعث کاهش پرخاشگری می گردد (شجاعی، ۱۳۸۵).

با توجه به دلایل و فرضیات مطرح شده در مورد ویژگی های مثبت و مفیدی که ورزش و ورزشکار بودن می تواند برای فرد و جامعه داشته باشد و در بالا در مورد آنها توضیحاتی ارائه گردید، شاید تا حد زیادی روشن و مشخص باشد که چرا ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران کمتر از خود رفتارهای پرخاشگرانه بروز می دهند. اما در مورد اینکه چرا بین پرخاشگری ورزشکاران رشته های مختلف ورزشی تفاوتی وجود ندارد باید عنوان نمود که شاید تأثیر رشته های مختلف ورزشی بر روی افراد تغییر چندانی با هم نمی کند و نفس ورزش و محیط ورزش است که موجب می گردد تغییرات جسمانی و روانی مثبت و قابل قبولی در افراد ایجاد گردد. می توان بیان نمود که پرداختن به ورزش و فعالیت های ورزشی باید مد نظر قرار گیرد و حال اینکه اشخاص با توجه به علاقه و امکانات و دیگر موارد مورد نظر می توانند به رشته های ورزشی مختلف بپردازند و از تأثیرات مثبت آن استفاده نمایند.

نتیجه تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات انجام گرفته توسط مسعودنیا (۱۳۸۶)، مارش و همکاران (۱۹۹۱)، مورگان^{۲۲} و کاستیل^{۲۳} (۱۹۹۶)، بوستانی و همکاران (۲۰۱۲)، رحیمی زاده (۲۰۱۱)، لطفیان و همکاران (۲۰۱۲)، از این جهت که غیر ورزشکاران نسبت به ورزشکاران بطور معناداری پرخاشگرترند همسو می باشد. نتیجه تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات انجام گرفته توسط پاتریک (۲۰۰۲)، تیام و همکاران (۲۰۰۹)، شعبانی بهار (۱۳۸۵)، از این جهت که

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

تفاوت معناداری در پرخاشگری بین ورزشکاران رشته‌های مختلف ورزشی (برخوردی و غیر برخوردی گروهی) مشاهده نگردید نیز همسو می‌باشد.

پی‌نوشت‌ها:

- | | |
|----------------------|---------------------|
| 1- Baron, R.A. | 2- D.R. Richardson |
| 3- Schmidt, R.A. | 4- Wrisberg, C.A. |
| 5- Russell, G.W. | 6- Jarvis, M. |
| 7- Sukhodolsky, D.G. | 8- Ruchkin, VV. |
| 9- Patrice | 10- Lemieux, P. |
| 11- McKelvie, S.J. | 12- Stout, D. |
| 13- Morris, T. | 14- Filho, M.G.B. |
| 15- Ribeiro, L.C.S. | 16- García, F.G. |
| 17- Becker, G. | 18- Bernstein, I.H. |
| 19- Gesn, R. | 20- Yukawa, S. |
| 21- Leith, L.M. | 22- Morgan, W.P. |

منابع و مأخذ فارسی:

- ابوالمعالی، خدیجه؛ موسی‌زاده، زهره. (۱۳۹۰). "پرخاشگری". تهران: ارجمند.
- طلایی، رضا، حسین‌پور، اسکندر. (۱۳۹۱). "پرخاشگری بین دانش‌آموزان ورزشکار". دوره دوازدهم، ش ۴.
- جارویس، مت. (۱۳۸۸). روانشناسی ورزش. ترجمه شهناز محمدی. تهران: روان.
- مسعودنیا، ابراهیم. (۱۳۸۶). تأثیر پرخاشگری بر مشارکت در ورزش‌های رزمی. فصلنامه المپیک، سال ۱۵، ش ۳.
- واعظ موسوی، سیدمحمد کاظم؛ مسیبی، فتح‌الله. (۱۳۹۰). روانشناسی ورزشی. تهران: سمت.
- شایان، ابوالفضل. (۱۳۹۱). تأثیر دو نوع فعالیت ورزشی (استقامتی و مقاومتی) بر میزان توجه و رشد عصبی دانشجویان کم تحرک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- شجاعی، ستاره. (۱۳۸۵). تأثیر ورزش صبحگاهی بر کاهش پرخاشگری کودکان کم‌توان ذهنی آموزش‌پذیر. مجله پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، سال ۶،

منابع و مآخذ خارجی:

- Baron, R.A., & D.R. Richardson. (1994). "*Human Aggression* (2nd ed)". New York: Plenum Press .
- Schmidt, R.A., & Wrisberg, C. A. (2008). "*Motor Learning and Performance: A Situation-Based Learning Approach*". Champion, IL: Human Kinetics
- Russell, G. W. (2008). "*Aggression in the sports world: A social psychological perspective*". OUP USA
- Sukhodolsky DG, Ruchkin VV. (2004). "Association of Normative Beliefs and Anger with Aggression and Antisocial Behavior in Russian Male Juvenile Offenders and High School Students". *Journal Child Psychology*. 32 (2): 225.
- Lemieux, P., McKelvie, S. J., & Stout, D. (2002). "Self-Reported Hostile Aggression in Contact Athletes, no Contact Athletes and Non-Athletes". *Athletic Insight, The Online Journal of Sport Psychology*, 4(3).
- Besharat, M. A., & Ghiabi, B. (2012). "Anger and Aggression in Contact and Non-Contact Sports 1". *Comprehensive Psychology*, 1.
- Morris, T. (2000). "Psychological characteristics and talent identification in soccer". *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 715-726.
- Filho, M. G. B., Ribeiro, L. C. S., & García, F. G. (2005). "Comparison of Personality Characteristics Between High-Level Brazilian Athletes and Non-Athletes". *Rav Bras Med Esporte*. Vol, 11. N, 2.
- Rahimizadeh, M., Arabnarmi, B., Mizany, M., & Shahbazi, M. (2011). "Determining the Difference of Aggression in Male & Female, Athlete and Non-Athlete Students". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2264-2267.
- Boostani, M. H., Boostani, M. A., Javanmardi, R., & Tabesh, M. (2012). "Investigation and Comparison of Aggression in Olympic and Non-Olympic Athletes of Sport Fields". *Journal of American Science*, 8(10).
- Becker, G. (2007). "The Buss-Perry Aggression Questionnaire: Some unfinished business". *Journal of Research in Personality*, 41(2), 434-452.
- Bernstein, I. H., & Gesn, P. R. (1997). "On the dimensionality of the Buss/Perry aggression questionnaire". *Behavior Research and Therapy*, 35(6), 563-568.
- Yukawa, S. (2002). "Diminished sense of self-existence and self-reported aggression

مقایسه پرخاشگری بین ورزشکاران به صورت برخورد گروهی و غیر برخورد گروهی و غیر ورزشکاران

among Japanese students". *Psychological Reports*, 90(2), 634-638.

Leith, L. M. (2010). *Foundations of exercise and mental health*. Morgatown, WV: Fitness Information Technology.

Morgan, W. P., &Costill, D. L. (2007). "Selected psychological characteristics and health behaviors of aging marathon runners: a longitudinal study". *International Journal of Sports Medicine*, 17(04), 305-312.